

Lepota istorije i ovo danas

S obzirom na to da nam povratne informacije govore da komentatorsku stranu, pa i ovu rubriku, najčešće čitaju oni što se na posredan ili neposredan način bave politikom, rešili smo da ovog puta odstupimo od običaja da promatramo praktičnu primenu politike i da se pozabavimo njenom teorijom. Možda će se to pokazati korisnim; u praksi političara, naravno.

Filozofi će nam, nadamo se, oprostiti što zbog skućenog prostora ne dajemo celovitija objašnjenja. I, da ne bude da se pravimo preterano pametni: definicije citiramo iz fantastičnog udžbenika „Politički sistem” (1994), čiji su autori dvojica profesora – Matić i Podunavac.

Elem, u antička vremena Konfučije je politiku definisao kao „drugo ime” za organizovani zajednički život ljudi. Za Grke, politika razmatra najvažnije probleme za život jedne zajednice. E, sad, prapreci današnjih Grka nisu mogli da se slože oko toga šta je suština politike: sofisti su tvrdili da je srž ove discipline reč, Sokrat i Platon da je to istina, dok je Aristotel podvlačio delanje i konstrukciju, dodajući da „cilj politike nije znanje nego delanje”.

Nisu ovi mislioci bili savršeni, ali su zaista razmišljali: tako Platon demokratiju, u koju se sada svi kunu, definiše kao „božansko pravo nezalica da vladaju loše” i dodaje da ona u sebi sadrži prostor u kome se prava politika imitira, što je opisao pojmom teatrokratija.

I, kako da nekud ozbiljno pođemo a da nas ne snađe neka čuvena replika iz „Top-liste nadrealista”. Ovog puta se radi o skeču u kom čoveka iz nekog razloga muče, pa mučitelj predlaže Voji, svom kolegi mučitelju, čime treba totalno da slome žrtvu, koja je vezana za stolicu: „Vojo, Niče...” Ovaj počinje da čita neki Fridrihov nihilistički tekst, a mučenik kuka i sve priznaje...

Nećemo, zato, mnogo o nemačkom filozofu; reći ćemo samo da je na Platonovom tragu Niče teatrokratiju označio kao „fantastičnu ideju primata teatra nad umetnošću”.

Ne smemo izostaviti Hobsa, koji kaže da je retorika „sposobnost pod kojom se podrazumeva ono što će nam poslužiti da pridobijemo verovanja slušalaca o bilo kojem pitanju”, te da je kraj retorike pobeda, „ona se sastoji u pridobijenom verovanju”. Akvinski još u 13. veku tvrdi da nema protivrečja između etike i politike, a Makijaveli dvesta godina kasnije da „priroda režima zavisi od okolnosti, političkog temperamenta naroda i

veštine upravljača”.

Uf, nema više prostora, a toliko je još zanimljivih misli u narečenom udžbeniku; nabavite ga, obavezno. I, ova spisanija neće „završiti posao” dok ne protrčimo kroz ovde pomenute ključne ideje i reči i ne probamo da ih prepoznamo u onome što se danas dešava.

Organizovani zajednički život ljudi – liči li vam Srbija 2014. godine na tu odrednicu? Dalje, šta je suština srpske politike: reč, istina ili delanje i konstrukcija? Pa, nijedan od ponuđenih odgovora, osim ako sofističku „reč” ne shvatimo kao žvaku, priču. Kad smo kod retorike, izgleda da nam je Hobs veoma blizu: često u našoj zemlji posmatramo „sposobnost pod kojom se podrazumeva ono što će nam poslužiti da pridobijemo verovanja slušalaca o bilo kojem pitanju”.

I „obrnuti Akvinski” nas pronalazi: ima li protivrečja između etike i politike danas i ovde? Da, očiglednog! Makijaveli je, kao i uvek, u pravu: ovakav režim u Srbiji je, nedvosmisleno, nastao zbog okolnosti, političkog temperamenta naroda i veštine upravljača.

Ipak, Platonova definicija demokratije je pun pogodak: da, u Srbiji nas već decenijama pogađa „božansko pravo nezalica da vladaju loše”.

A da nijedan političar na vlasti u ovoj zemlji nije u stanju da bar jednom pošteno prizna da je u nečemu pogrešio, što bi mu, baj-d-vej, donelo i poene, znamo svi. Pošto svaki od njih ima samo volju za moć, danas im takvo priznanje ne bi izvuklo ni vezivanje za stolicu i, potom, iščitavanje, od korice do korice, Ničeovog dela „Tako je govorio Zaratustra”.

Ni sutra.

Siniša Trajković